

Zdzisław Mrozek (1932–2014)

„Są zakątki wiążące się ze wspomnieniami dzieciństwa. Każdy z nas wraca do takich miejsc (...). Dla mnie miejscem takim jest Pelplin lat trzydziestych (...). Miasto mojej młodości...”

– pisał w 2001 r. na łamach „Informatora Pelplińskiego” Zdzisław Mrozek, jeden z tych nauczycieli pelplińskich, którzy w biskupim mieście się urodzili, przez pewien okres tutaj pracowali, by później je opuścić, ale jednocześnie wielokrotnie wracać do – jak pisał poeta – miejsc pamiętanych. Będąc już na emeryturze, współpracował z naszym pismem, publikując na jego łamach wiele artykułów (m.in. cytowany powyżej – trzyczęściowy – „Pelplin mojego dzieciństwa”).

Zdzisław Mrozek urodził się 15 lipca 1932 r. w Pelplinie jako jedyne dziecko Gertrudy (z d. Skok) i Władysława (ojciec jego był drukarzem w „Pielgrzymie”). Początkowo Mrozkowie mieszkali w kamienicy przy ul. Starogardzkiej 1, a od 1937 r. przy ul. Żwirki 4, na powstającym wówczas osiedlu Spółdzielni Domów Familijnych na Okoniewie. W czasie niemieckiej okupacji uczęszczał do miejscowej Volksschule. Na początku 1946 r. został jednym z pierwszych uczniów utworzonego Prywatnego Gimnazjum i Liceum Koedukacyjnego Stolicy Biskupiej, które kontynuowało tradycję Collegium Marianum. Najpierw był uczniem tzw. klasy wstępnej, przygotowawczej, mającej na celu wyrównanie braków i zlikwidowanie zaległości spowodowanych okupacją i wojną, później zaś przeszedł czteroletnią edukację licealną. Egzamin maturalny złożył w 1951 r. Z tego czasu mile wspominał dyrektora szkoły Floriana Smykała („Gdy pojawiał się dyrektor, wszyscy stawaliśmy w dwuszeregu na baczność. (...) Potrafił godzinami recytować po łacinie klasyków rzymskich, a myśmy słuchali i patrzyli w niego jak w objawienie”) oraz ks. Alojzego Kowalkowskiego („Świętym polonista, ale pamiętam go bardziej jako nauczyciela języka angielskiego. Wiele nas nauczył”).

W latach 1951–1954 studiował filologię polską w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku, chociaż zaraz po maturze chciał zostać księdzem, jednak w pelplińskim Wyższym Seminarium Duchownym – jak sam wspominał – wytrwał tylko... dwa dni. Pierwszym miejscem jego nauczycielskiej pracy było Liceum Ogólnokształcące w Elku, gdzie zjawia się w 1954 r. z dyplomem licencjackim i nakazem pracy. Z poślubioną, poznaną w czasie studiów, Emilią Tarasiuk wraca do swojego rodzinnego miasta, gdzie w 1955 r. otrzymuje posadę nauczyciela w Liceum Ogólnokształcącym. Oboje z żoną uczą języka polskiego, on zaś dodatkowo jeszcze języka niemieckiego oraz przysposobienia wojskowego (rozkazem personalnym MON z 30.12.1958 r. został awansowany do stopnia ppor. rezerwy). W 1959 r. kończy, rozpoczęte w 1957 r., zaoczne studia magisterskie

na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Jest nauczycielem w pelplińskim LO do 1963 r. („Pracowało się w nim bardzo dobrze, ale niestety musieliśmy z żoną opuścić Pelplin ze względu na brak mieszkania”). Był ceniony przez pelplińskich licealistów. Jego wychowanka Jolanta Klimowicz-Wardziukiewicz (matura 1961) tak go wspomina: „Nasz wychowawca był bardzo młody, wymagający i energiczny. Miał wielki zasób wiedzy o literaturze, języku polskim i historii. (...) mieliśmy szczęście być kilka lat pod opieką człowieka o szerokich horyzontach, wielkiej wiedzy, niezależnego, nieuznającego stereotypów w wychowaniu, szanującego indywidualność ucznia”. Inny jego wychowanek, prof. dr hab. Jerzy Brzeziński z UAM (matura 1965), pisze o nim: „(...) starał się wyjść poza program nauczania, mobilizował uczniów do lektury czasopism. Pierwszy tygodnik kulturalno-literacki wziętem do ręki dzięki niemu”. Na inną cechę zwraca uwagę jego wychowanek z lat 1958–1962, dzisiaj prof. dr hab. inż. Waldemar Wardencki z PG: „(...) wysoka sylwetka prof. Mrozka, połączona z jego ciętym, sarkastycznym humorem, potrafiły każdego szybko postawić na baczność”.

W 1963 r. został nauczycielem w Liceum Pedagogicznym w Kościerzynie, gdzie przeniósł się wraz z rodziną (żoną i dwiema córkami). Oprócz posady polonisty otrzymał również stanowisko kierownika Powiatowego Ośrodka Metodycznego. Równoległe odbył – w latach 1964–1967 – studia doktoranckie na Wydziale Humanistycznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Gdańsku. W 1968 r. obronił pracę doktorską na temat twórczości XIX-wiecznego pisarza Ludwika Szymanera.

W wyniku systematycznie postępującej likwidacji liceów pedagogicznych, w tym także placówki kościerskiej, Kuratorium Okręgu Szkolnego w Bydgoszczy w 1968 r. proponuje mu pracę wykładowcy w Studium Nauczycielskim, które już rok później zostaje przekształcone w Wyższą Szkołę Nauczycielską, a w 1974 r. w Wyższą Szkołę Pedagogiczną (obecnie: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego). Rozpoczyna się akademicki etap

działalności Zdzisława Mrozka. W bydgoskiej uczelni pełni różne stanowiska i funkcje. Jest starszym wykładowcą, adiunktem i docentem. Władze rektorskie powierzają mu wiele ważnych zadań: był m.in. prodziekanem Wydziału Humanistycznego, kierownikiem Studium Podyplomowego na tymże wydziale, opracowując program nauczania dla studentów filologii polskiej. Prowadził zajęcia (wykłady, ćwiczenia i konwersatoria) z teorii literatury, historii literatury polskiej, polskiej literatury romantycznej, seminaria magisterskie z literatury i teatologii. Zajmował się również literaturą regionalną Pomorza, Kaszub i Kujaw. Współpracował w tym zakresie z prof. Andrzejem Bukowskim z Uniwersytetu Gdańskiego. Wypromował ok. dwustu magistrów filologii polskiej, bibliotekoznawstwa i pedagogiki kulturalno-oświatowej. Na emeryturę przeszedł w 1992 r.

Jest autorem kilku znaczących pozycji naukowych, m.in.: „W kręgu narodzin polskiej powieści psychologicznej”, Bydgoszcz 1972; „Obraz literatury polskiej na Kujawach i Pomorzu Gdańskim w dobie zaborów”, Bydgoszcz 1974; „Polski ruch teatralny na Kujawach (do roku 1939)”, Bydgoszcz 1976; „Życie kulturalno-społeczne, teatralne i literackie Bydgoszczy w latach 1919–1939” (wspólnie z Jerzym Koniecznym), Bydgoszcz 1984; „Literacki świat Ludwika Szymanera”, Bydgoszcz 1990; „Mały słownik pisarzy Kujaw i Pomorza (1920–1991)”, Bydgoszcz 1992; „Literatura popularna Wielkopolski i Pomorza 1890–1918: Studia portretowe wybranych pisarzy”, Bydgoszcz 1995. Nadto napisał ponad 150 publikacji naukowych, popularnonaukowych i

krytycznoliterackich w zakresie trzech dziedzin: teatru, polskiej literatury romantycznej i piśmiennictwa regionalnego. Zamieszczone zostały one w czasopismach: „Kujawy”, „Pomorze”, „Fakty”, „Nurt”, „Kierunki”, „Nowe Książki”, „Bazuny”, a także w Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Gdańskiego, Zeszytach Naukowych Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, „Kronice Bydgoskiej”, Roczniku Kulturalnym Kujaw i Pomorza. Jest autorem haseł do „Słownika polskich towarzystw naukowych” oraz „Słownika biograficznego Pomorza Nadwiślańskiego”. W połowie lat osiemdziesiątych XX w. przygotował czterdzieści audycji literackich dla Polskiego Radia. W ostatnich latach życia, podtrzymując związki z małą ojczyzną, publikował także na łamach „Kocińskiego Magazynu Regionalnego” i „Informatora Pelplińskiego”.

Oprócz pracy dydaktyczno-naukowej zajmowała go również działalność w regionalnych organizacjach kulturalno-społecznych. Należał do Towarzystwa Miłośników Miasta Bydgoszczy (był jego wiceprezesem), Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego, Kujawsko-Pomorskiego Towarzystwa Kulturalnego.

Odnaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, medalami: „Zasłużony Działacz Kultury” oraz „Za Zasługi dla Województwa Bydgoskiego”. Otrzymał ponadto nagrody Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Rektora WSP.

Zmarł 9 marca 2014 r. w Bydgoszczy, pochowany został na miejscowym cmentarzu parafialnym przy al. Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Bogdan Wiśniewski

PROF. MROZEK (PIĄTY Z LEWEJ) WŚRÓD MŁODZIEŻY (1960)